Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catena aurea super quattuor evangelistas

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Esslingen], 1475?

[Prologus]

urn:nbn:de:bsz:31-310733

Visual Library

¶ Super Euangelio ſancti luce Continuū
Sancti Thome Feliciter Incipit.

INter cetera incar-
nationis xpi miſte-
ria que Eſaias pro
pheta diligenter et
aperte prenunciat. dic
Induam celos tenebris
et ſaccum ponam operi
mentum eorum. domin⁹
dedit mihi linguam eru
ditam vt ſciam ſuſtentare eum qui lapſus eſt ver
bo. erigit mane. mane erigit mihi aurem. vt audiam
quaſi magiſtrum. Ex quib⁹ verbis et accipe poſſu
mus euangelij ſm lucam materiam. modum ſcribē
di. finem et conditionem ſcriptoris. ¶ Aug⁹. de con.
euāge. lucas em̄ circa ſacerdotalem domini ſtirpem
atqȝ perſonam magis occupatus videt. Unde p. vi
tulum ſignificatus eſt. ꝓpter maximā victoriam ſacer
dotis. ¶ Ambroſius. vitulus em̄ ſacerdotal' eſt victi
ma. vnde bene ꝯgruit vitulo hic euāgelij liber qui a
ſacerdotib⁹ ichoauit. et ꝯſūmauit i vitulo. q̄ oim pe
ccata ſuſcipiēs p vita⁹ mūdi vita ē imolat⁹. et ipam in
uitu imolatā lucas ſtilo quodam pleniore diffudit
¶ Gloſa. Quia igit̄ paſſionē xpi principaliter ex
ponere lucas intendit. hui⁹ euāgelij materia ſigni
ficari poſſit in eo ꝙ dr̄. Induā celos tenebris et ſac
cū ponā opimētū eoꝝ. Illā ad lr̄am i paſſiōe xpi te
nebre facte ſunt. et in diſcipulis fides obſcurata eſt
¶ Iheroni. ſup Eſaiam. Et xpūs deſpectus erat et
ignobilis quādo pēdebat in cruce. et abſcōditus eſt
vultus eius atqȝ deſpect⁹ vt humano corꝑe diuina
potencia celaret. ¶ Ibero. Primo aūt luce tam in
euāgelio q̄ in actib⁹ Apl'oꝝ cōpetor eſt et ſectari re
bolet eloquēcia Unde ſubdit̄ Domin⁹ dedit mihi lin
guam eruditā ¶ Ambro. Nam licet ſcriptura diui
na mūdane euacuet ſapiēcie diſciplinā. ꝙ in maiore
fucata vboꝝ ambitu ꝙ reꝝ racione ſubnixa ſit. Ta
men ſiqs in ſcripturis diuinis etiā illa q̄ imitāda illi
putant ꝗrat inueniet. Sanct⁹ eni lucas velut quē
dam hiſtoricū ordinē tenuit. et plura nobis geſtoꝝ
dūi miracula reuelauit Ita tamē vt oīnes ſapiēcie
virtutes Euāgelij ipſi⁹ cōplectētur hiſtoria Quid eni
ꝓcellēcius ad ſapiēciā naturalē. q̄ꝫ ꝙ ſpiritū ſanctū
creatorem eciam dominice incarnacionis extitiſſe re
ſerauit Docet moralia i eodem libro. q̄admodū ſcȝ
amare inimicū debeam Docet eciam racionalia cum
legimus q̄m qui fidelis eſt in minimo. et in magno fid
lis eſt. ¶ Euſebius. in Eccl'iaſtica hiſtoria. Hic er
go genere q̄dam Antiochen⁹ arte medicus. ſm hāc me
dicinā quā ex apl'oꝝ vel ſocietate vel traditōe ſuſce
perat. Duos nobis medicinales libros quib⁹ nō cor
pora. ſȝ anime curent. explicuit Unde ſeqt̄ Ut ſciā
ſuſtentare eum qui lapſus eſt verbo ¶ Iheroni. ſup
Eſaiam. dicit enim ſe a domino accepiſſe ſermonem q̄
eum lapſum errantēqȝ populū ſuſtenet et reuocet
ad ſalutem ¶ Grecus Expoſitor Cū aūt lucas bo
ne indolis eſſet et capacitatis ſtrēnue et grecoꝝ ſciē
ciam cōſecutus eſt Gramaticā ſiquidem atqȝ poeſim
adeptus ꝑfecte Rhetoricā aūt et ꝑſuadendi leporē
aſſecut⁹ ad plenum. neqȝ philoſophie munerib⁹ ca
ruit Deniqȝ et medicinā acq̄rit Et q̄niā nature velo
citate ſatis de humana guſtauerat ſapiēcia. ad altio
ra conuolat Accelerat igit̄ ad Iudeā et viſibilit̄ et
vbotenus xp̄m adit Cumqȝ veritatem cognoſceret
verus effic̄it. xpi diſcipulus plurimū magiſtro con
moratus ¶ Gloſa. Unde ſubdit̄ Erigit mane quaſi
a iuuentute ad ſeculare ſapiēciā Mane erigit mihi
aurem ad diuina Ut audiam quaſi magiſtꝝ ſcilicet
ipm xp̄m. ¶ Euſebius i eccleſiaſtica hyſtoria. Tra
dunt aūt ꝙ euāgelium ſuū ex pauli ore cōſcripſerit
ſicut et marcus que ex Petri ore fuerant predicata
conſcripſit. ¶ Criſ. ſup math. Utriqȝ aūt eoꝝ ma
giſtrum imitatus eſt. hic quidem Paulum ſup flu
mina fluētem ille aūt Petruȝ breuiloquo ſtudentem
¶ Aug⁹. de con. euan. Eo aūt tempore ſcripſerūt
quo nō ſolū ab Eccleſia xpi verum eciā ab ipſis ad
huc i carne manētib⁹ Aplis ꝓbari meruerīt Et hec
ꝓhemialiat' dicta ſufficiant

QUoniā quidem multi conati ſūt
ordinare narracōꝫ q̄ in nobis cō
plete ſūt reꝝ. ſic tradiderūt no
bis q̄ ab inicio ipſi viderunt. et
miniſtri fuerūt ſermonis. Uiſum eſt et mihi
aſſecuto a pn̄cipio omnia diligenter ex or-
dine tibi ſcribere optimo Theophile vt co-
gnoſcas eoꝝ verborum de quib⁹ eruditus
es veritatem.

¶ Euſebi⁹. in. eccle. hiſtoria lucas in inicio Euāge
lij ſui cauſam cur ſcripſerit indicauit. videlicet. Quo
niā multi alij temere ꝑſūpſerāt enarrare res q̄ ſibi
magis erāt ad liq̄dū cōperte Et hoc ē q̄d dicit Quo
niam q̄dem m'ti conati ſūt ordinare narrationē reꝝ
¶ Ambro. Nam ſic m'ti in iudeoꝝ poplo diuino in
fuſi ſpu ꝓphetauerīt alij aūt pſeudo prophete erant
pod⁹ q̄ꝫ ꝓphete. ſic et nūc in nouo teſtamento multi
euangelia ſcribere conati ſūt. que boni nūmularij nō
ꝓbarūt et aliud q̄dē; ferē euāgeliū q̄d. xij. ſcripſiſſe
dicūt Auſus eſt eciā Baſilides. euāgeliū ſcribē iſcri
tur aliud ſm thomā et. aliud ſm Mathiā ¶ Beda
Multos g⁹ eos non tam numeroſitatem q̄ꝫ hereſeos
m'tifarie diuiſitate ꝯmendat Qui nō ſpūſſancti mu
nere donati ſȝ vacuo labore conati magis ordinauerīt
narracionē q̄ꝫ hiſtorie texuerīt veritatem ¶ Ambro.
Qui eni conat⁹ eſt ordinaē ſuo laboē conat⁹ eſt nec
impleuit ſine conatu Sunt eni et donaciones et grā
dei. q̄ vbi ſe infuderit. rigare cōſueuit vt non egeat
ſȝ redūdet ſcriptoris ingeniū Et ideo bene dicit Reꝝ
q̄ in nobis cōplete ſūt Uel q̄ in nobis redūdant. q̄d
eni redūdat nulli d̄ficit. et d̄ ꝯpleto nemo dubitat cū
fidem effectus aſtruat. exitus ꝓbat ¶ Orige. Dicit
aūt reꝝ quia non ſm fantaſiam iuxta hereticos exer
cuit Iheſus carnalem ipi⁹ aduētū ſȝ cū veritas eſſȝ
reuera negociū ꝑſecutus eſt. affectū aūt ſuū indicat
ex hoc ꝙ ait Que in nobis cōplete ſūt id eſt que in
nobis maifeſtiſſime ſūt oſtēſe. Certa eni fide et ra ci
one cognouerat Necqȝ in aliq̄ fluctuabat ¶ Criſoſto.

Euangelista autem nonsolum testimonio content⁹ ē
ꝓprio sed ad apostolos totum refert. Jn robur ve
natur sermonis. ⁊ ideo subdit. Sicut tradiderūt no
bis qui ab inicio ipsi viderunt. Euseb. i ecclastica
historia. Certus ē ꝙ veritate; vel paulo exponēte
vel alijs apostolis qui ab initio ipsi viderant vel sibi
tradiderant consecutus sit. Cris. Dicit autem vi
derūt quia h̄ maxime robur nanciscit̄ credulitatis
qḋ addiscitur ab his qui p̄ncialiter viderunt. Ori
genes. Palam est aūt ꝙ cuiusdam doctrine finis est
ipsa doctrina sic ut geometrie. alterius vero doctrīe
finis in ope computat̄. sicut medicine. Et ita est in
sermone dei. Et ideo postq̄ significauerat scientiam
ex hoc ꝙ dixerat. ipsi viderunt. demonstrat opa. ex
hoc ꝙ sequit̄. Et ministri fuerunt sermonis vl̄ verbi
Ambro. Nam congruit ista locutio ut mai⁹ mi
sterium verbi q̄ȝ auditum esse credamus. sed quia n̄
prolatiuū verbum sed substātiale significat̄. nō vul
gare verbum. sȝ celeste itelligamus. cui apostoli mi
nistrarūt. Ciril. Qḋ autem dicit huius verbi vi
sores fuisse apostolos cōcordat cum iohanne qui di
cit. Verbum caro factum est ⁊ habitauit in nobis. ⁊
vidimus gloriā eius. Verbum nāq̧ mediāte carne
visibile factum est. Ambro. Nonsolum autem se
cundum corpus viderunt dominū. sȝ etiam secundū
verbum. Viderunt eīn verbum qui cum moyse ⁊
helya viderunt gloriam verbi. alij non viderunt.
qui corpus tantūmodo videre potuerunt. Orig.
Et in exodo quidem scriptum est. Populus videbat
vocem domini. vox autem audit̄ potius q̄ȝ videtur
Sed ꝓpterea ita scriptum ē ut ostenderet̄ nob̄ alijs
videre oculis vocem domini quibus illi aspiciunt q̄
merent̄. Porro in euāgelio nō vox cernit̄ sed sermo
qui voce prestantior est. Theoph. Ex hoc eīn ma
nifeste innuit̄ ꝙ lucas non fuit discipulus ab inio
sȝ processu temporis. Alij aūt fuerunt discipuli ab
inicio ut Petrus ⁊ filij zebedei. Beda. Et eīn ma
theus quoq̧ ⁊ iohannes in multis que scriberent ab
his qui infanciā. pueriā genealogiāq̧ eius scire.
⁊ gestis interesse potuerunt audire opus habebāt
Orige. Deinde facultatem scribendi replicat. qm̄
ea que scripsit. nō rumore cognouit sȝ ab inicio fue
rat ipe subsecutus vnde sequit̄. Visum est ⁊ mihi as
secuto a principio oīa diligenter ex ordine tibi scri
bere optime Theoph. Ambro. Cum dicit. visum
est ⁊ mihi non negat deo visum a deo eīn preparat̄
voluntas hominum. Prolixiorem autem hunc euā
gelij librū q̄ȝ ceteros esse nemo dubitauerit. ⁊ ideo
non ea que falsa sunt. sȝ que vera sibi vendicat. Et
ideo dicit Assecuto quidem omnia visum est scribere
non omnia ex omnibus. quia que fecit ihesus. si scri
berentur omnia nec ipm̄ mundū cape arbitror. Con
sulto autem que ab alijs sunt scripta preteriit. vt ꝓ
prijs quibusdam singuli euāgeliorum libri misterio
rum gestorumq̧ miraculis eminerent. Theoph.
Scribit autem ad theophilum virum inclitum for
tassis ⁊ principem. quia qḋ dicit optime. nō dicebat̄
nisi principibus ⁊ presidibus. sicut ⁊ Paulus festo
presidi dixit optime feste. Beda. Theoph. autē
iterpretat̄ amans deū. vl̄ amat⁹ a deo. Quisqs ergo

amat deum in sue a deo se desiderat amari. ad se scrip
tum putet euangelium ⁊ ut sibi datū munus sibi
cōmendatū pignus pseruet. Non aūt nouoꝝ quid
libet eidem theophilo ⁊ velut ignotoꝝ rato panditur
da sed eorum de quibus erudit⁹ est veritatem pan
ditur veritas exprimenda cū subdit. Vt cognoscas
eorum verboꝝ de quibus eruditus es veritatem. scilicet
vt quo quid ordine a domino gestum dictum ve sit
agnoscere queat. Cris. Vel aliter, ut certitudinem
habeas. ⁊ secur⁹ existas que audisti propter pre
ciens in scriptura Theoph. Plerumq̧ enim
sine scripto aliquid dicit. calūniamur illud quasi fal
sum. Cum vero quis que dicit scripserit. tūc magis
credimus. quasi nisi putaret vera non scriberet.
Cris. vel aliter. Totum euāgeliste pꝛemiū du
continet. conditionem eorum qui ante eum euange
lium scripserāt. puta mathei ⁊ marci. Et rursus
⁊ ipe scribere ꝓposuit. Cū vero dixisset. Conatus
Vocabulum potens applicari ⁊ ad p̄sumptuose ag
gredientes materiam ⁊ ad honeste peragentes il
Duabus additionibus dubiam sententiam certificat
primo quidem quia dixit. Que in nobis cōplete sunt
rez. secundo quia dixit sicut tradiderunt nobis qui
ab inicio ipsi viderūt. Simul autem hoc qḋ dicit tra
diderunt iudicare mihi videtur ꝙ ⁊ ipsi monumentis
ꝓpagare. Velut enim illi tradiderunt ipsos oportebit
tebit accipientes seriatim adinuicem ꝓmulgare si
dum autem cōmendantes scripture que tradita fue
rant. contingebat inconueniencia p̄ma proueniī
diuturnitate temporis. Vnde merito qui de primis
visoribus verbi ⁊ ministris verbi acceperant scrip
tis vniuerso mundo traditionem prestiterunt soli
mas propellentes ⁊ obliuiōem destruentes. ⁊ ex ipsa
traditione integritatem accomodantes.

Capitulum p̄mū.

FVit in diebus herodis regis iu
dee sacerdos qdam noie zachari
as de vice abya Et vxor illi de
filiab⁹ aaron et nomē ei⁹ elyza
beth. Erant aūt iusti ambo ante dm̄ incedē
tes i omnib⁹ mādatis ⁊ iustificacōib⁹ dni
sine q̄rela. Et nō erat ill̄ filius eo ꝙ esset e
lyzabeth sterilis et ambo ꝓcessissent in die
bus suis.

Crisostomus Euangelice narrationis exordium
ad zacharia sumit ⁊ natiuitate iohannis mirum ante
mirum edisserēs. Primus ante matris Nam quādo
virgo paritura erat pregnauit grata. ut ver⁹ pro
conciperet. Declarat autem tempus. cum dicit fuit
in diebus herodis. Et adijcit dignitatem cum subdit
Regis iudee. Alius aūt herodes fuit q̄ iohem occidit
sȝ ille tetrarcha fuit. hic aūt rex. Beda. Tempus aūt
Herodis alienigene Regis dominico attestatur ad
uentui. p̄dictū nāq̧ fuerat. qa n̄ deficiet princeps de iu
da neq̧ dux de femore ei⁹ donec veniat q̄ mittendus ē.